

I N F O R M A C I J A

o stanju u sektoru prerađivačke industrije

Uvodna napomena

Prilikom izrade Informacije kojom se prikazuje aktuelno stanje i trendovi kretanja u okviru pojedinih podsektora prerađivačke industrije, korišćeni su podaci Zavoda za statistiku Crne Gore (Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje za april 2013. godine, Bruto domaći proizvod Crne Gore za 2011. godinu), kao i podaci kojima je raspolagalo Ministarstvo ekonomije.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Industrijska proizvodnja u Crnoj Gori u aprilu ove godine bilježi rast po svim pokazateljima i to u odnosu na prethodni mjesec 10,6%, u odnosu na prosječnu jednomjesečnu proizvodnju iz prethodne godine 36,5%, dok u odnosu na isti mjesec prethodne godine bilježi rast od 14,2%. U prva četiri mjeseca ove godine industrijska proizvodnja je u odnosu na isti period prošle godine veća za 6,3%.

Godišnji rast industrijske proizvodnje od 14,2% u aprilu 2013. godine, je prije svega rezultat rasta u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 100,0%.

Prerađivačka industrija u aprilu 2013. godine bilježi godišnji pad od 28,2% uslovljen prije svega padom proizvodnje u podsektorima proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i preparata (60,1%), proizvodnja osnovnih metala (57,3%) i proizvodnja odjevnih predmeta (45,0%).

Sektorski posmatrano, u periodu januar – april ove godine u odnosu na isti period prethodne godine sektor vađenje ruda i kamena ostvario je pad proizvodnje od 32,6% identično kao i sektor prerađivačke industrije, dok je sektor snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom ostvario rast od 75,0%.

Za isti uporedni period (januar-april2013/januar-april2012) sljedeći podsektori bilježe rast proizvodnje: snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom (75,0%), proizvodnja duvanskih proizvoda (2083,1%), proizvodnja papira i proizvoda od papira (69,4%), proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda (65,6%), proizvodnja proizvoda od gume i plastike (77,3%), proizvodnja namještaja (304,3%) i popravka i montaža mašina i opreme (55,7%). Uzrok visokih indeksa koji su prije svega zabilježeni u podsektorima proizvodnja duvanskih proizvoda i proizvodnja namještaja jesu rezultat niske osnovice za upoređivanje.

Najveći pad obima proizvodnje ostvarili su sljedeći podsektori: proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i preparata (73,5%), proizvodnja odjevnih predmeta (48,6%), proizvodnja osnovnih metala (48,6%), proizvodnja metalnih proizvoda, osim mašina i uređaja (40,3%), proizvodi od drveta, plute i sl. (29,7%) i proizvodnja pića (11,8%).

Ukupan izvoz Crne Gore u 2012. godini iznosio je 366,9 miliona eura što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 19,2%. Na osnovu pregleda strukture učešća industrijske proizvodnje u ukupnom izvozu za 2012. godinu, sektor vađenje ruda i kamena učestvuje sa 2,9%, prerađivačka industrija 76,0% i snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom sa 10,4%. Proizvodnja osnovnih metala u ukupnom izvozu za 2012. godinu učestvuje sa 39,6% dok proizvodnja drveta, proizvoda od drveta i proizvodnja namještaja učestvuju sa 3,7%.

SEKTOR PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE

Uprkos smanjenju učešća u ukupnoj ekonomskoj aktivnosti u Crnoj Gori, sektor prerađivačke industrije je i dalje jedan od značajnijih sektora industrijske proizvodnje u crnogorskoj privredi. Promjene u učešću u ukupnoj industriji tokom poslednjih godina nisu bitnije uticale da prerađivačka industrija po svom obimu ostane najznačajniji i najveći sektor industrije sa velikim značajem za zaposlenost, BDP i izvoz ukupne ekonomije.

Sektor prerađivačke industrije je bilježio konstantan rast učešća u ukupnoj industriji sve do trenutka u kojem su efekti globalne ekonomske krize postali očigledni. Nakon toga je uslijedio pad učešća na 61,5% u 2011. godini, uslovljen prije svega smanjenjem proizvodnje aluminijuma. U 2012. godini prerađivačka industrija u ukupnoj industrijskoj proizvodnji učestvuje sa 59,6%.

Na osnovu analize strukture prerađivačke industrije može se zaključiti da podsektor proizvodnje osnovnih metala ostaje najznačajniji podsektor prerađivačke industrije sa učešćem od oko 42,1% u 2011. godini, odnosno 35,5% u 2012. godini. S obzirom da glavno učešće u prerađivačkoj industriji ima Kombinat aluminijuma Podgorica, kretanja u ovoj kompaniji u značajnoj mjeri određuju kretanja na nivou cijelog sektora. Dodatno, podsektor proizvodnja proizvoda od ostalih nemetalnih minerala koji obuhvata proizvodnju anoda za potrebe elektrolize Kombinata aluminijuma u 2012. godini učestvovao je sa 6,1% u prerađivačkoj industriji i u odnosu na isti mjesec prethodne godine bilježi rast od 55,9%.

Kombinat aluminijuma Podgorica ad je u 2012. godini proizveo 74.753 tone T-ingota, što je 9% manje nego u 2011. godini. Kompletna proizvodnja realizovana je na ino tržištu za 164,5 miliona USD, sa prosječno ostvarenom prodajnom cijenom od oko 2,200 \$. Ostvarena proizvodnja je na nivou od oko 60% kapaciteta livnice.

Pad proizvodnje uslijedio je planskim isključenjem ćelija za livenje aluminijuma nakon isteka subvencija za električnu energiju od strane Vlade (po Ugovoru o poravnanju), a zbog neregulisanog odnosa sa EPCG, nepostojanja ugovora o isporuci električne energije i dugova koji su nastali prema EPCG, Montenegrobonusu i CGES-u.

U prva četiri mjeseca ove godine KAP je proizveo 15,9 hiljada tona T-ingota, što je 46,7% manje nego u istom periodu prošle godine. Smanjenje proizvodnje je u skladu sa namjerom da godišnja proizvodnja ne premaši 50.000 tona. Realizacija iznosi 36,6 miliona dolara, a

ostvarena prosječna prodajna cijena je 2.260 USD i nešto je veća od prosječno ostvarene prodajne cijene u protekloj godini.

Smanjenje proizvodnje nijesu pratila adekvatna smanjenja fiksnih troškova, pa je između ostalih i trošak radne snage ostao gotovo isti, jer je u preduzeću trenutno zaposleno 1.192 radnika, 27 manje nego u decembru 2012. godine. Prosječna neto zarada u 2012. godini je iznosila 896 €.

Toscelik Alloyed Engineering Steel Nikšić doo

Nakon preuzimanja imovine Željezare Nikšić ad - u stečaju, kompanija Tosčelik je uspješno okončala radove na sistemu za otprašivanje čime su se stvorili uslovi za odvijanje procesa proizvodnje u Čeličani u skladu sa najvećim ekološkim standardima. U julu 2012. godine pokrenuta je proizvodnja. Do sada je zapošljeno 214 radnika na neodređeno, oko 100 na određeno i oko 20 lica za ugovorene usluge. Prosječna neto zarada iznosi 380 €.

Za prva četiri mjeseca 2013. godine proizvedeno je 8.900 tona sirovog čelika, a ostvarena je robna proizvodnja od 5.782 tona. U ovoj godini planirana je mjesečna robna proizvodnja od 2.000 tona. Iako je u odnosu na kapacitet proizvodnja čelika na niskom nivou, pozitivno je to što se proizvode isključivo kvalitetni čelici. Osnovni razlog za ovako nisku proizvodnju je što se uporedo sa proizvodnjom realizuju predviđene investicije, a u ovoj godini je planirano da se utroši oko 6,7 miliona eura.

Institut za crnu metalurgiju je povećao obim proizvodnje za 70,3%, a vrijednost usluga je zabilježila pad od oko 8%. Obim proizvodnje i usluga, a time i rezultati poslovanja ICM-a u velikoj mjeri zavise od potreba firmi iz oblasti industrije čelika, među kojima je i Tosčelik Nikšić, kao i drugih sistema kojima su potrebne laboratorijske usluge.

Fabrika elektroda Piva je u prva četiri mjeseca ove godine ostvarila prodaju u vrijednosti od 124,6 hiljada eura, što je za 15% više nego u uporednom periodu protekle godine. Fabrika elektroda Piva je korisnik državne pomoći i Vlada je izdala garanciju za kredit od 1,5 miliona eura sa pripadajućim kamatama, a od ranije FEP duguje oko 1,7 miliona eura kredita iz perioda gradnje firme i 490.000 eura na ime poreza na plate. Po osnovu socijalnog programa za višak zaposlenih, otpremnine je uzelo 60 radnika sa iznosima od oko 9,5 hiljada eura, pa je u preduzeću ostalo 103 zaposlena. Sredinom maja 2012. godine skupština akcionara FEP-a usvojila je odluku o pretvaranju duga društva u akcijski kapital. Prema toj odluci, Investiciono-razvojni fond u fabrici ima 42,1864% umjesto dotadašnjih 34,6554% po osnovu duga FEP-a prema tom fondu od 1.027.000 €. Perspektiva FEP-a je u nalaženju strateškog partnera ili velikog i stabilnog kupca koji bi povlačio dovoljno velike količine proizvoda koje omogućavaju rentabilnu proizvodnju.

Montavar Metalac je u prva 4 mjeseca ove godine ostvario vrijednost proizvodnje od 732.600 eura, što je za 47,3% manje nego u istom periodu 2012. godine. Razlog tolikom padu proizvodnje su problemi u koje je ova firma ušla tokom druge polovine 2012. godine zbog narušenog sistema finansiranja. Sprovedenjem plana restrukturiranja uz dugoročni kredit odobren uz garanciju IRF-a firma je stabilizovana, a operativni plan za 2013. godinu, koji je

sačinjen na osnovu prihvaćenih ponuda i predugovora, daje dobre izgleda da rezultati za tekuću godinu budu uspješni. Metalac se bavi montažom i izradom metalnih konstrukcija i najveći dio svojih proizvoda plasira u zemlje Evropske unije. U preduzeću je zaposleno 104 radnika sa prosječnom neto platom od 470 €.

Proizvodnja mašina i uređaja

Sa učešćem od 5,6% u ukupnoj industrijskoj proizvodnji, podsektor proizvodnja mašina i uređaja u aprilu ove godine u odnosu na prethodni mjesec bilježi rast od 39,7%, dok u odnosu na prosječnu jednomjesečnu proizvodnju iz prethodne godine bilježi rast od 5,2%. U prva četiri mjeseca ove godine ovaj podsektor je u odnosu na isti period prošle godine zabilježio pad od 10,1% dok u odnosu na isti mjesec prethodne godine bilježi rast od 22,8%.

Daido Metal Kotor ad je u prva četiri mjeseca ostvario proizvodnju nižu za oko 18% uz realizaciju na nivou od 74% u odnosu na uporedni period 2012. godine. Daido Metal proizvodi klizne poluležajeve, klizne čaure i uporne prstenove za motore sa unutrašnjim sagorijevanjem. Kompletan proizvodni program ide za proizvođače automobila. Firma zapošljava 154 radnika sa prosječnom neto platom od 735 €. Japanska kompanija Daido Metal Company Ltd. je vlasnik 99,6% akcija društva.

Kronus MN Cetinje je proizvođač horizontalnih zamrzivača za domaćinstvo. U 2012. godini proizvedeno je oko 6.000 jedinica različitih tipova zamrzivača i 95% je realizovano na ino tržištu, pretežno u regionu. U prva četiri mjeseca proizvedeno je 2.000 zamrzivača, što je ispod plana, prije svega zbog problema sa obrtnim kapitalom, jer se repromaterijal mora platiti unaprijed, a naplata gotovih proizvoda ima rok i do 90 dana. Plan od 15.000 zamrzivača za ovu godinu je sačinjen na osnovu sklopljenih ugovora. Tokom godine, ukoliko uspiju da obezbijede sredstva, uvešće u serijsku proizvodnju zamrzivače koji rade u energetskim klasama „A“ i „A+“, što im otvara vrata za plasman na tržište Evropske unije. Kronus MN zapošljava 50-ak radnika.

Proizvodi od drveta, plute i proizvodnja namještaja

Podsektori proizvodi od drveta, plute i sl. i proizvodnja namještaja imaju učešće u ukupnoj industrijskoj proizvodnji od 1,6%.

Podsektor proizvodi od drveta, plute i sl. u ukupnoj industrijskoj proizvodnji učestvuju sa 1,5%. U prva četiri mjeseca 2013. godine ostvaren je pad, u odnosu na prva četiri mjeseca 2012. Godine, od 29,7%. U aprilu mjesecu, u odnosu na mart mjesec t.g., ovaj podsektor je ostvario rast od 53,7%.

Što se tiče proizvodnje namještaja, učešće ovog podsektora u ukupnoj industrijskoj proizvodnji iznosi 0,1%. Ovaj podsektor je imao rast u proizvodnji za prvih četiri mjeseca 2013. godine za 304,3% u odnosu na isti period prošle godine. U aprilu mjesecu, u odnosu na mart mjesec t.g., ovaj podsektor je ostvario rast od 12,2%.

Uzrok visokih indeksa koji su zabilježeni za prva četiri mjeseca 2013. godine kod ovih podsektora jeste produkt niske osnovice za upoređivanje. Naime, od strane MONSTAT-a, u smislu praćenja, pored postojećih uveden je određeni broj većih privatnih subjekata koji se bave ovom djelatnošću, što je rezultiralo pojavom visokih indeksa fizičkog obima industrijske proizvodnje pojedinih podsektora. U skladu sa tim, potpuna realnost kretanja u ovim podsektorima, na osnovu indeksa, očekuje se u uporednom periodu sledeće godine.

Najveće privredno društvo, iz oblasti drvoprerade, **Vektra Jakić – Pljevlja** i dalje se nalazi u stečaju. Izmijenjeni Plan reorganizacije, u martu mjesecu, usvojen je od strane Privrednog suda u Bijelom Polju. Ovih dana se u Apelacionom sudu rješava Žalba OTP Banke na Rješenje Privrednog suda iz Bijelog Polja, nakon čega se očekuje pravosnažnost Rješenja i početak Implementacije Plana reorganizacije, počev od 01.07.2013. godine. Izmijenjenim Planom reorganizacije predviđen je rad ovog privrednog društva od 01.07.2013. godine do 01.07.2018. godine (za navedeni period urađen je i precizan Biznis plan).

Problemi ne izostaju ni kada je u pitanju kompanija **Karipidis Bross – co sa Žabljaka**. Na osnovu Zaključka Vlade od 31.01.2013. godine, a usled neisplaćenih koncesionih naknada (dugovanje u iznosu od 283.000 €), Uprava za šume pokrenula je inicijativu o raskidu koncesionih ugovora. Kompanija je, krajem prošle godine, obustavila proizvodnju.

Jedna od vodećih pozicija na privrednom tržištu Crne Gore u oblasti drvoprerade, kao i opremanja enterijera, pripada kompanijama „**Javorak**“ DOO i „**MI – RAI GROUP**“ DOO iz **Nikšića**. Pojava ekonomsko-finansijske krize, koja je zahvatila u velikoj mjeri i ovo područje, za rezultat je imala da se proizvodnja DOO „Javorak“ – Nikšić poslednjih dvije godine odvija u okviru firme MI – RAI GROUP. Da bi se ublažile posledice krize i u budućem periodu učinio pozitivan iskorak, u smislu poboljšanja poslovnih rezultata, vlasnik MI – RAI GROUP, sredinom prošle godine, zajedno sa svojim strateškim partnerom, firmom SODIMEX DOO iz Slovenije, osnovao je novu firmu **MB TEAM**.

Novoosnovana firma MB TEAM, ukoliko se uporedi sa proizvodnjom MI – RAI grupe, u proteklom periodu t.g., ostvarila je rast u visini od 29%, u odnosu na isti period prošle godine. Trenutno posluje sa kapacitetom od 50%. Očekivanja vlasnika su nove investicije i zapošljavanje, značajno poboljšanje u sektoru kako primarne, tako i finalne proizvodnje. Od kraja prošle godine, kompanija MI – RAI GROUP više ne posluje.

Pozitivne poslovne rezultate, u odnosu na uporedni period prošle godine, bilježi **ŠIP „LIM“ – Bijelo Polje, ŠIK „POLIMLJE“ – Berane i „BREZNA“ DOO – Plužine**. Navedene firme stabilno posluju, sa manjim brojem radnika i ne punim kapacitetom. Osnovni razlog za ne upošljavanje ukupnog kapaciteta navode nedostatak kvalitetne drvne sirovine.

Zbog specifičnosti koje karakterišu ovu privrednu granu, očekivanja su da će se, u narednom periodu, usled povoljnih vremenskih prilika, ostvariti bolji poslovni i finansijski rezultat u ovoj oblasti.

U oblasti proizvodnje namještaja i montažnih kućica, pored, već navedenog privrednog subjekta, MB TEAM iz Nikšića, posluju i **BAMBIS – Podgorica, DODING – Podgorica, JELA –**

comerc – Rožaje, KURTI – Ulcinj, Namještaj – Babić – Rožaje, Scan Internacional – Cetinje, Tilia – Pljevlja, Trudbenik – Mojkovac, i dr.

Proizvodnja papira i proizvoda od papira, štampanje, umnožavanje, audio i video zapisi

U ukupnoj industrijskoj proizvodnji, podsektori proizvodnje papira i štampanja imaju učešće od 0,9%, od čega podsektor proizvodnje papira i proizvoda od papira učestvuje sa 0,5%, dok podsektor štampanje, umnožavanje, audio i video zapisi sa 0,4%.

U aprilu mjesecu t.g., u odnosu na vrijednosti u 2012. godini, kod proizvodnje papira i proizvoda od papira zabilježen je rast od 55,5%, dok kod podsektora štampanje, umnožavanje, audio i video zapisi zabilježen je pad od 1,5%. Kada se vrši upoređivanje od prva četiri mjeseca ove i prethodne godine, u podsektoru proizvodnje papira došlo je do rasta od 69,4%, dok podsektor štampanja bilježi pad od 3,6%.

U vodećim privrednim subjektima, koji reprezentuju ovaj podsektor, **AD „Kartonaža“ Cetinje** ostvaren je rast proizvodnje od 3% u fizičkom obimu u poređenju sa prošlom godinom i rast od 10% u poređenju sa planom, dok se kod **AD „Štamparija Obod“ Cetinje** bilježi ostvarenje plana na nivou od 88% u posmatranom periodu i pad od oko 1,43% u odnosu na prethodnu godinu. Još uvijek nije došlo do pokretanja proizvodnje u najvećem privrednom subjektu iz ovog podsektora, proizvođaču papira **DOO „Nova Beranka“**.

Visoki indeksi koji su zabilježeni za prva četiri mjeseca 2013. godine kod podsektora proizvodnje papira i proizvoda od papira jesu, kao i u slučaju drvne industrije, produkt niske osnovice za upoređivanje, tako da se realan trend, na osnovu indeksa, očekuje u ovom periodu sledeće godine. Kod podsektora štampanja obim proizvodnje je uglavnom na nivou prethodne godine, uz određene oscilacije uslovljene smanjenom kreditnom podrškom i kontinuiranim nedostatkom obrtnih sredstava, koji su uticali na usporavanje aktivnosti u većini privrednih subjekata.

Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda

Prema podacima iz 2012. godine proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda u ukupnoj industrijskoj proizvodnji učestvuje sa 0,2%. U ovom podsektoru zabilježen je rast po svim pokazateljima i to u odnosu na prethodni mjesec 17,7%, u odnosu na prosječnu jednomjesečnu proizvodnju iz prethodne godine 65,5%, dok u odnosu na isti mjesec prethodne godine bilježi rast od 150,4%. Dodatno, u prva četiri mjeseca ove godine proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda je u odnosu na isti period prošle godine veća za 65,6%.

Poliex ad Berane je u prva četiri mjeseca ove godine proizveo 225,5 tona eksploziva što je oko 100 tona više nego u istom periodu prošle godine. Ukupna realizacija u prvom kvartalu bez delaboracije je bila oko 342.000 €. Osim proizvodnje privrednog eksploziva Poliex obavlja i usluge miniranja sa pripadajućim materijalom i usluge delaboracije

(rastavljanja) minsko-eksplozivnih sredstava. Delaboracija se obavlja za potrebe Ministarstva odbrane Crne Gore. Tokom 2012. godine u asortiman je uveden novi proizvod - ekološki gasni klin (EGK) koji služi za cijepanje kamena, betona i mermera u svim uslovima, bez uticaja na okolni prostor koji izaziva klasični praškasti eksploziv. Polix zapošljava 52 radnika sa prosječnom neto zaradom od 365 €.

Proizvodnja odjevnih predmeta

Tekstilna industrija poslednjih nekoliko godina bilježi izražen trend pada, što potvrđuje podatak da je sada njeno učešće u ukupnoj industrijskoj proizvodnji svega 0,1%. U podsektoru proizvodnje odjevnih predmeta zabilježen je pad za 48,6% za četiri mjeseca ove u odnosu na isti period prošle godine. Primarne proizvodnje nema, nakon neuspješnog stečaja VUNKO–Bijelo Polje i TITEX-a Podgorica, koji su bili veliki giganti u ovoj oblasti. Poslednjih godina prisutna je tendencija smanjenja kapaciteta primarne proizvodnje i u zemljama u okruženju, jer ova proizvodnja iziskuje ogromne investicije za osavremenjavanje opreme.

U ovoj industriji od većeg broja konfekcija trenutno se odvija proizvodnja u konfekciji La Vista u Petnjici kod Berana koja je u privatnom vlasništvu. Konfekcija proizvodi košulje i 70% proizvodnje se realizuje kroz lon posao u inostranstvu za poznate kupce, dok 30% se realizuje pod sopstvenom robnom markom, na domaćem i na tržištu zemalja regiona. Društvo zapošljava nešto preko 100 radnika kojima redovno isplaćuju zarade.

Konfekcija i proizvođač čarapa Castelo Montenegro Pljevlja, u vlasništvu Vlade Crne Gore 87%, trenutno nema proizvodnje, ali određeni prihod ostvaruje davanjem u zakup poslovnog prostora, na osnovu dugoročnog ugovora sa MUP-om i Upravom carina. Ovi prihodi omogućavaju redovno izmirivanje obaveza kako prema 22 zaposlena, tako i prema dobavljačima.

Veći broj nekadašnjih preduzeća, tekstilne industrije kao što su Vunko, Titex, Konkol, Kom, Koni, Sloga, Jadran Mladost, Ultep i druga manja preduzeća nakon privatizacija nijesu uspjela da se pozicioniraju na tržištu, tako da je veći broj nakon stečaja likvidiran, ili su nakon privatizacije promijenila djelatnost (Titex).

Takođe, u ovoj oblasti, postoji nekoliko manjih konfekcija, koji zapošljavaju do 5 radnika, međutim zbog teških uslova privređivanja, ne postoje indicije da će doći do povećanja ovakvih kapaciteta.

Sa simboličnim učešćem od 0,1% u ukupnoj industrijskoj proizvodnji, podsektor **proizvodnja proizvoda od gume i plastike** u aprilu ove godine bilježi trend rasta kao rezultat prije svega niske osnovice za upoređivanje. U prva četiri mjeseca ove godine proizvodnja proizvoda od gume i plastike je u odnosu na isti period prošle godine veća za 77,3% dok u

odnosu na isti mjesec prethodne godine bilježi rast od 78,3%, koji je posljedica povećanja proizvodnje kod pojedinih proizvođača PVC stolarije.

* * *

Na bazi raspoloživih podataka Monstat-a za 2011. godinu, u strukturi BDP-a sektor prerađivačke industrije je ostvario učešće od 5%. Analizom učešća u ukupnoj dodatoj vrijednosti koju je ostvario sektor prerađivačke industrije zaključuje se da najveće učešće bilježe podsektor Proizvodnja osnovnih metala i metalnih proizvoda, osim mašina i uređaja od 18,0% i podsektori Prerada drveta i proizvodi od drveta, plute i slame i Proizvodnja namještaja sa učešćem od 11,4% .

Imajući navedeno u vidu Prerađivačka industrija bi morala biti jedan od važnijih oslonaca ekonomskog razvoja Crne Gore. S obzirom da je Crna Gora mala i otvorena ekonomija u razvoju, koja mora izvoziti da bi se ostvario privredni rast i ekonomski napredak, neophodno je preduzimati aktivnosti na promjeni strukture prerađivačke industrije, prije svega u cilju podizanja konkurentnosti i sposobnosti proizvodnje za izvoz proizvoda s većom dodatom vrijednošću.

Konkurentan i efikasan industrijski sektor najviše zavisi od sposobnosti same industrije da se neprekidno prilagođava i reaguje na promjene u okruženju i zahtjeve tržišta. Zadatak države je da u kontinuitetu unapređuje uslove za odvijanje aktivnosti koje vode u tom pravcu, a da interveniše samo u izuzetnim slučajevima kada postoje objektivni razlozi za to. Time država doprinosi efikasnijem funkcionisanju tržišta i stvaranju povoljnijeg preduzetničkog okvira. U tom smislu, pažnju treba usmjeriti na mogućnosti ulaganja za potrebe podsticanja početnih ulaganja, modernizaciju tehnološkog procesa, subvencioniranje obrtnih sredstava, razvoj i promociju novog proizvoda i sufinansiranje procesa u ispunjavanju zahtjeva za zaštitom životne sredine.

Mjere za prerađivačku industriju, koje će biti u funkciji navedenog, bi trebalo da se fokusiraju na sljedeće:

- nastavak procesa strukturnih prilagođavanja i reformi u ekonomskom sistemu,
- pozicioniranje prema proizvodima veće dodatne vrijednosti,
- povećavanje konkurentnosti kroz programe podsticaja investicija u:
 - ✓ razvoj i istraživanje,
 - ✓ primjenu novih tehnologija i inovacija u proizvodnom procesu,
- povećanje brige o zaštiti životne sredine i održivom razvoju, kao neodvojivi dio procesa ka članstvu u EU,
- stvaranje uslova za povećanje energetske efikasnosti,
- edukacija.